

5. การสังเคราะห์ (Synthesis) เป็นความสามารถในการนำหน่วยต่าง ๆ หรือส่วนต่าง ๆ ประกอบเข้าเป็นเรื่องเดียวกัน จัดเรียบเรียง และรวบรวมเพื่อสร้างแบบแผนหรือโครงสร้างที่ไม่เคยมีมาก่อน

6. การประเมินค่า (Evaluation) เป็นความสามารถในการตัดสินคุณค่าของเนื้อหาวัสดุอุปกรณ์ และวิธีการทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ ที่สอดคล้องกับสถานการณ์ ซึ่งอาจจะเป็นการกำหนดกฎเกณฑ์ขึ้นเอง

ชาว นพรัตน์กุล (2526) ให้ความหมายว่า ความรู้เป็นการแสดงออกของสมรรถภาพสมองด้านความจำโดยวิธีระลึกออกมาเป็นหลัก

พจนานุกรมของเว็บสเตอร์ (The Lexicon Webster) ได้ให้ความหมายของความรู้ว่า “เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริง กฎเกณฑ์และโครงสร้างที่เกิดขึ้นจากการศึกษา หรือการค้นคว้าหรือเป็นความรู้ที่เกี่ยวกับสถานที่ ถึงของ หรือ บุคคล ซึ่งได้จากการสังเกต ประสบการณ์ หรือจากรายงาน การรับรู้ข้อเท็จจริง เหล่านี้ต้องชัดเจนและต้องอาศัยเวลา”

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2526) ให้ความหมายว่า ความรู้ เป็นพฤติกรรมขั้นต้น ซึ่งผู้เรียนเพียงแต่จำได้ อาจจะโดยการนึกได้หรือโดยการมองเห็น ได้ยินจำได้ เช่น ความรู้เกี่ยวกับคำจำกัดความ ความหมาย ข้อเท็จจริง ทฤษฎี โครงสร้าง มาตรการ วิธีการแก้ปัญหาเหล่านี้ เป็นต้น

จิตรา วสุวานิช (2528) ได้ให้คำจำกัดความของ ความรู้ หมายถึง “การจำข้อเท็จจริง เรื่องราว รายละเอียดที่ปรากฏในตำราหรือสิ่งที่ได้รับการบอกกล่าวไว้”

กล่าวโดยสรุป ความรู้ ในการวิจัยครั้งนี้ หมายถึง ความสามารถในการจดจำและระลึกได้ในข้อเท็จจริงเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ ลักษณะอาการ ความรุนแรง การป้องกัน การบำบัดรักษายาเสพติดให้โทษ ที่ได้รับการเรียนรู้จากประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม

การวัดความรู้

การวัดความรู้เป็นการวัดความสามารถสมอง ด้านการระลึกของความจำนั่นเอง เป็นการวัดเกี่ยวกับเรื่องราวที่เคยมีประสบการณ์หรือเคยรู้เห็น และทำมาก่อนทั้งสิ้น การวัดความรู้ ความจำ สามารถสร้างคำถามวัดสมรรถภาพด้านนี้ได้หลายลักษณะด้วยกัน ลักษณะของคำถามก็แตกต่างกันออกไปตามชนิดของความรู้ ความจำ แต่ก็จะมีลักษณะร่วมกันอยู่อย่างหนึ่งคือ เป็นคำถามที่ให้ระลึกถึงประสบการณ์ที่ผ่านมา ที่จำได้ไว้ก่อนแล้วไม่ว่าจะอยู่

ในรูปของคำศัพท์ นิยามศัพท์ ระเบียบ แบบแผนหรือหลักการ ทฤษฎีต่าง ๆ (ชวาล นพรัตน์กุล, 2526)

เครื่องมือที่ใช้วัดความรู้มีหลายชนิด แต่ละชนิดก็เหมาะสมกับการวัดความรู้ตามคุณลักษณะซึ่งแตกต่างกันออกไป ในที่นี้จะกล่าวถึงเครื่องมือที่ใช้วัดความรู้ที่นิยมใช้กันมากคือ แบบทดสอบ (Test) ซึ่งจะกล่าวเฉพาะประเภทของแบบทดสอบที่แบ่งตามลักษณะการตอบ ซึ่งแบ่งได้เป็น 3 ประเภท (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2531)

1. แบบทดสอบปฏิบัติ (Performance Test) เป็นการทดสอบด้วยการปฏิบัติลงมือกระทำจริง ๆ เช่น การแสดงละคร การช่างฝีมือ การพิมพ์ดีด เป็นต้น

2. แบบทดสอบเขียนตอบ (Paper - Pencil Test) เป็นแบบทดสอบที่ใช้กันทั่วไป ซึ่งใช้กระดาษและดินสอหรือปากกาเป็นอุปกรณ์ช่วยตอบ ผู้ตอบต้องเขียนตอบทั้งหมด

3. แบบทดสอบปากเปล่า (Oral Test) เป็นการทดสอบที่ให้ผู้ตอบพูดแทนการเขียน มักจะเป็นการพูดคุยระหว่าง ผู้ถามกับผู้ตอบ เช่น การสอบสัมภาษณ์

2.4.2 กรอบแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติ

คำว่า “ทัศนคติ” ตรงกับภาษาอังกฤษว่า “Attitude” มีรากศัพท์มาจากภาษาละตินว่า “Aptus” แปลว่า โน้มเอียงเหมาะสม ทัศนคติ นั้น Gordon allport นิยามว่า ทัศนคติ หมายถึง สภาพการณ์ ความพร้อมทางด้านจิต ซึ่งเกิดขึ้นจากประสบการณ์ สภาพการณ์ดังกล่าวจะเป็นแรงที่กำหนดทิศทางของปฏิกิริยาของบุคคลที่มีต่อบุคคล สิ่งของ หรือสถานการณ์ที่เกี่ยวข้อง (รัฐ จำปาทอง, 2528)

ทัศนคติประกอบไปด้วยองค์ประกอบต่าง ๆ 3 ด้าน ดังนี้

1. องค์ประกอบด้านความคิด (The cognitive compoment) คือ การที่สมองของบุคคลรับรู้และวินิจฉัยข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้รับมา ทำให้เกิดทัศนคติที่แสดงออกในแนวคิดที่ว่า อะไรถูก อะไรผิด อะไรดี อะไรไม่ดี อะไรเหมาะสม อะไรไม่เหมาะสม

2. องค์ประกอบด้านความรู้สึก (The affective component) คือ ลักษณะทางอารมณ์ของบุคคลที่คล้อยตามความคิด ถ้าบุคคลมีความคิดต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งว่าดีหรือถูกหรือเหมาะสมก็จะทำให้เกิดความรู้สึกที่ดีต่อสิ่งนั้น ในทางตรงกันข้าม ถ้าบุคคลมีความรู้สึกต่อบางสิ่งว่าไม่ดี ไม่ถูก หรือไม่เหมาะสมก็จะทำให้เกิดความรู้สึกที่ไม่ดีต่อสิ่งนั้น ทัศนคติที่แสดงออกจะแสดงความรู้สึกที่ชอบ ไม่ชอบ พอใจ ไม่พอใจ เป็นต้น

3. องค์ประกอบทางด้านพฤติกรรม (The behavioral component) คือ ความพร้อมของบุคคลที่จะกระทำหรือตอบสนองต่อสิ่งต่าง ๆ ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากความคิด ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งนั้น ๆ ว่าเป็นไปในรูปแบบใด ทักษะที่แสดงออกในด้านพฤติกรรม จะแสดงออกในรูปของการยอมรับหรือปฏิเสธ การเข้าหาหรือการถอยหนี การร่วมมือหรือการต่อต้าน เป็นต้น

จากองค์ประกอบดังกล่าว จะเห็นว่าทักษะของบุคคลที่มีต่อสิ่งใด ๆ เป็นผลมาจากความคิดของบุคคลที่มีต่อสิ่งนั้น และส่งผลให้เกิดความรู้สึกที่คล้อยตามแนวความคิดนั้นจนในที่สุดพฤติกรรมที่แสดงออกค่อเนื่องมาจากความคิดความรู้สึก จะเป็นสิ่งบอกว่าบุคคลมีทักษะอย่างไรต่อสิ่งนั้น ๆ

เธอร์สโตน (Thurstone ,1967) กล่าวว่า ทักษะ เป็นผลรวมทั้งหมดของมนุษย์เกี่ยวกับความรู้สึกนึกคิด ความคิด ความกลัวต่อสิ่งบางอย่าง การแสดงออกด้านการพูด เป็นความคิด และความคิดนี้เป็นลักษณะของทักษะ ดังนั้น เราจึงอยากวัดทักษะที่เราจะสามารถวัดได้โดยวัดความคิดของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ ทักษะเป็นระดับของความมากน้อยของความรู้สึกในด้านบวกและลบที่มีต่อสิ่งหนึ่ง ซึ่งอาจจะเป็นอะไรก็ได้ในหลายอย่างเป็นคั่นว่า สิ่งของ บุคคล บทความ องค์การ ความคิด ฯลฯ ความรู้สึกเหล่านี้ ผู้รู้สึกสามารถบอกความแตกต่าง เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย

สิริพร รมยานนท์ (2535) กล่าวว่า “ทักษะ หมายถึง ความพร้อมในการแสดงออกด้านความรู้สึกของบุคคลหรือสถานการณ์ที่แวดล้อมในทิศทางที่ตนได้ประเมินไว้ก่อนแล้ว ซึ่งอาจจะเป็นไปได้ในทางที่ยอมรับหรือปฏิเสธ”

กมลรัตน์ หล้าสุวรรณ (2524) ได้สรุปว่า ทักษะเป็นความพร้อมของร่างกายและจิตใจที่มีแนวโน้มจะตอบสนองต่อสิ่งเร้าหรือสถานการณ์ต่าง ๆ ด้วยการเข้าหาหรือถอยหนีออกไป โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภท

1. ทักษะทางบวก หรือทักษะที่ดี หมายถึง แนวโน้มที่บุคคลจะเข้าหาถึงเร้าหรือสถานการณ์นั้น ๆ เนื่องจากความรับผิดชอบหรือความพอใจ
2. ทักษะทางลบ หรือทักษะที่ไม่ดี หมายถึง แนวโน้มที่บุคคลจะถอยหนีออกจากสิ่งเร้าหรือสถานการณ์นั้น ๆ เนื่องจากความไม่ชอบความไม่พอใจ

แนวความคิดเกี่ยวกับทักษะได้แยกองค์ประกอบของทักษะ ออกเป็น 3 ส่วน เทนดิคส์ (Triandis, 1971) คือ

1. ความรู้ (Cognitive Component) เป็นองค์ประกอบทางด้านความรู้ หรือความเข้าใจของบุคคลต่อสิ่งเร้า (Object) นั้น ๆ เนื่องจากเป็นเหตุผลในการที่จะสรุปรวมเป็นความเชื่อหรือช่วยในการประเมินสิ่งนั้น ๆ

2. ความรู้สึก (Feeling Component) เป็นองค์ประกอบทางด้านความรู้สึกหรืออารมณ์ของบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับสิ่งเร้าต่าง ๆ เป็นผลต่อเนื่องจากบุคคลประเมินผลสิ่งเร้านั้นแล้วว่า พอใจหรือไม่พอใจ ต้องการหรือไม่ต้องการ ดีหรือเลวอย่างไร

3. ความโน้มเอียงที่จะเกิดปฏิบัติ (Action Tendency Component) เป็นองค์ประกอบด้านความพร้อม หรือความโน้มเอียงที่บุคคลจะประพฤติ หรือปฏิบัติตอบสนองต่อสิ่งเร้าในทิศทางที่จะสนับสนุนหรือคัดค้าน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเชื่อหรือความรู้สึกของบุคคลที่ได้มาจากการประเมินผล

ทัศนคติ หมายถึง สภาพความพร้อมของจิตใจและประสาท ซึ่งเกิดจากการได้รับประสบการณ์ อันมีผลโดยตรงต่อการตอบสนองของบุคคลต่อสรรพสิ่ง และสถานการณ์ที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับบุคคลนั้น ชาร์ฟเวอร์ (Shaver, 1977)

เทพพนม เมืองแมน และสวิง สุวรรณ (2529) กล่าวว่า ทัศนคติ เป็นสภาพความพร้อมทางจิตใจของบุคคลที่เป็นผลรวมของความคิดเห็น ความเชื่อของบุคคลที่ถูกกระตุ้นด้วยอารมณ์ ความรู้สึก และทำให้บุคคลพร้อมที่จะกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้ หรือเป็นตัวกำหนดแนวโน้มของบุคคลที่ถูกกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใด

การวัดทัศนคติ

มีมาตรวัดที่นิยมใช้และรู้จักกันอย่างแพร่หลายอยู่ 4 วิธีดังนี้

1. มาตรวัดของเทอร์สโตน (Therstone's Method) เป็นวิธีการสร้างมาตรวัดทัศนคติออกเป็นปริมาณ แล้วเปรียบเทียบตำแหน่งของทัศนคติไปในทางเดียวกัน และเสมือนว่าเป็น Scale ที่มีช่วงห่างเท่า ๆ กัน

2. มาตรวัดของลิคิท (Likert's Medthod) เป็นวิธีการสร้างมาตรวัดทัศนคติที่นิยมแพร่หลาย สร้างได้ง่าย ประหยัดเวลา ผู้ตอบสามารถแสดงทัศนคติในทางชื่นชอบและไม่ชอบ โดยจัดอันดับความชื่นชอบและไม่ชอบ ยิ่งกว่านั้นการตรวจคะแนนก็ง่าย สะดวก

สำหรับการให้คะแนน ถ้าข้อมูลมีลักษณะเป็นบวก ให้คะแนนดังนี้ (บุญธรรม กิจปริคาบวิสุทธิ 2513)

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้	5	คะแนน
เห็นด้วย	ให้	4	คะแนน
ไม่แน่ใจ	ให้	3	คะแนน
ไม่เห็นด้วย	ให้	2	คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้	1	คะแนน

แต่ถ้าข้อความใดมีลักษณะเป็นลบ จะให้คะแนนกลับกันดังนี้

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้	1	คะแนน
เห็นด้วย	ให้	2	คะแนน
ไม่แน่ใจ	ให้	3	คะแนน
ไม่เห็นด้วย	ให้	4	คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้	5	คะแนน

3. มาตรวัดของกัตต์แมน (Guttman's Scale) เป็นวิธีวัดทัศนคติในแนวเดียวกัน และสามารถจัดอันดับข้อความทัศนคติสูงต่ำเปรียบเทียบกันและกันได้ จากอันดับต่ำสุดถึงสูงสุดได้ และสามารถแสดงถึงการสะสมของข้อแสดงความคิดเห็น

4. วิธีการวัดจำแนกแบบ S - D Scale (Semantic Differential Scale) เป็นวิธีการวัดทัศนคติโดยอาศัยคู่คุณศัพท์ที่มีความหมายตรงข้าม (Bipolar Adjective) เช่น ดี - เลว ขยัน - ขี้เกียจ เป็นต้น

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ประยุกต์วิธีของ ลิเคิร์ท (Likert) มาใช้ในการวัดทัศนคติ โดยผู้วิจัยกำหนดข้อความทัศนคติในรูปของคำถามแบบปลายปิดให้ผู้ตอบเลือกตอบตามความคิดเห็นหรือความรู้สึกของตนเอง

ทัศนคติในการวิจัยครั้งนี้ หมายถึง ศักยภาพภายใน ค่านิยม ความรู้สึก ความดี ความเห็น ความเชื่อ ซึ่งมีอารมณ์เป็นส่วนประกอบของนักเรียนที่มีต่อยาเสพติดให้โทษ

2.4.3 กรอบแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรม

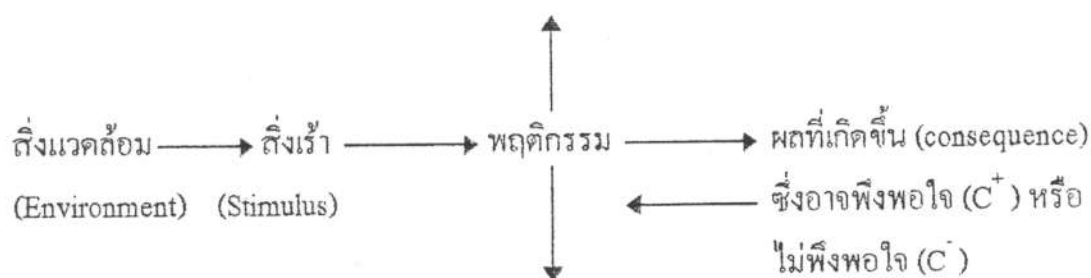
พฤติกรรม หมายถึง กิจกรรมประเภทที่มนุษย์กระทำ ไม่ว่าสิ่งนั้นจะสังเกตได้หรือไม่ได้เช่น การทำงานของหัวใจ การทำงานของกล้ามเนื้อ การเดิน การพูด การคิด ความรู้สึก ความชอบ เป็นต้น (ประภาเพ็ญ สุวรรณ, 2520)

พฤติกรรม (Behavior) พัทธีวรรณ ประสานพันธ์ (2533) ได้สรุปความหมายของคำว่าพฤติกรรมโดยอาศัยแนวคิดจากพจนานุกรมของลองแมน (Longman) มันน (Munn)

ชูกา จิตติพิทักษ์ และวิมลสิทธิ์ หารยางกูร ว่า พฤติกรรมเป็นปฏิกิริยา หรือ กิจกรรมทุกชนิดของมนุษย์ที่มีต่อสิ่งเร้าต่าง ๆ ในสภาพแวดล้อม ซึ่งอาจจะสังเกตได้ด้วยประสาทสัมผัสหรือไม่ก็ตาม ถ้าเป็นพฤติกรรมภายนอก เราจะสังเกตเห็นได้ชัดเจน ส่วนพฤติกรรมภายในจะต้องใช้เครื่องมือในการวัด ซึ่งการวัดส่วนมากเป็นการวัดทางอ้อม

โคเทนคาปานิ (Kothandapani ,1971) ได้กล่าวถึงความตั้งใจในการปฏิบัติว่า “ความตั้งใจในการปฏิบัติมีพื้นฐานมาจากความรู้ (ข้อมูล) เจตคติ”

สกินเนอร์ (Skinner) (อ้างถึงในสงวน นิตยารัมภ์พงษ์ และคนอื่น ๆ , 2535) ได้เสนอทฤษฎีการกำหนดเงื่อนไขของการกระทำ (Operant Conditioning) ไว้ดังนี้

กรณีการณ์ กันธรักษ์ (2527) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมไว้ว่าหมายถึง “กิจกรรมทุกประเภทที่มนุษย์กระทำ ไม่ว่าสิ่งนั้นจะสังเกตได้หรือไม่ก็ตาม โดยพื้นฐานทางจิตวิทยาเชื่อว่า พฤติกรรมการมีความรู้ที่ถูกต้องและเหมาะสมจะทำให้ทราบว่าต้องปฏิบัติอย่างไรและต้องสามารถปฏิบัติได้จริง”

พฤติกรรมในการวิจัยครั้งนี้ หมายถึง การปฏิบัติตัวของนักเรียนในการป้องกันยาเสพติดได้อย่างถูกต้องได้แก่ การเลือกคบเพื่อน การไม่ทดลองใช้ยาเสพติดใด ๆ การชักจูงให้ผู้เสพยาเสพติดให้เลิกเสพยา การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และเป็นแบบอย่างของนักเรียนมัธยมศึกษา โดยมีพื้นฐานมาจากความรู้และทัศนคติที่ดี

2.5 ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทัศนคติ กับพฤติกรรม

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2526) กล่าวว่า ทัศนคติเป็นตัวเชื่อมระหว่างความรู้ที่ผู้เรียนได้รับกับการกระทำหรือฝายปฏิบัติ ถ้าเขามีทัศนคติที่ตรงกับองค์ประกอบอื่น ๆ ที่จะกระตุ้นให้ปฏิบัติแล้ว บุคคลจะมีแนวโน้มที่จะกระทำหรือปฏิบัติมากกว่าบุคคลที่มีทัศนคติที่ไม่ดี ส่วนจินตนา ยูนิพันธ์ (2527 อ้างถึงในปัทมาวดี วงษ์ศิลป์, 2533) ได้เสนอแนวคิดสนับสนุน

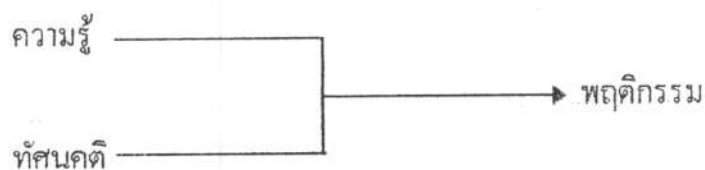
ความสัมพันธ์ระหว่าง ความรู้ ทักษะและการปฏิบัติไว้ว่า ความรู้ในเรื่องของหลักการ มโนทัศน์ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนประสบการณ์ต่าง ๆ นั้น เป็นปัจจัยพื้นฐานที่ทำให้บุคคล พิจารณา คัดสนใจแก้ปัญหาต่าง ๆ ตลอดจนเกิดความคิดสร้างสรรค์ใน การปฏิบัติงาน

ชาร์ท (Schwartz, 1974 อ้างถึงใน อัจฉา เชาวประยูร, 2531) ได้กล่าวความสัมพันธ์ ระหว่างความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมไว้ 4 รูปแบบ คือ

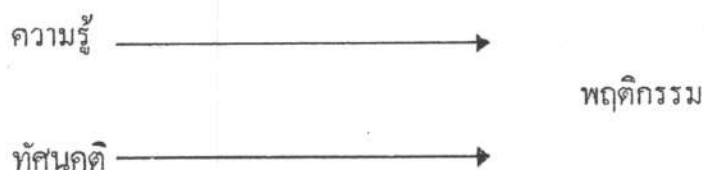
1. พฤติกรรมที่แสดงออกมาจะเป็นไปตามทักษะ และความรู้ที่บุคคลนั้นมีอยู่ โดยมีทักษะเป็นตัวกลางระหว่าง ความรู้และพฤติกรรม คือ ทักษะจะเกิดจากความรู้ ที่มีอยู่และพฤติกรรมจะแสดงออกไปตามทักษะนั้น

2. พฤติกรรมที่เกิดจากความรู้และทักษะมีความสัมพันธ์กันหรือความรู้กับทักษะ ผลร่วมกัน เกี่ยวข้องกันก่อให้เกิดพฤติกรรม

3. ความรู้และทักษะต่างทำให้เกิดพฤติกรรมได้ โดยที่ความรู้และทักษะไม่ เกี่ยวข้องกัน

4. ความรู้มีผลต่อพฤติกรรมทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่นบุคคลมีความรู้และปฏิบัติ ตามความนั้นหรือความรู้มีผลต่อทักษะก่อนแล้ว พฤติกรรมที่เกิดขึ้นเป็นไปตามทักษะนั้น

ทัศนคติ

ความรู้ $\longrightarrow$ พฤติกรรม

สรุปได้ว่า ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรม มีความสัมพันธ์กันหลายรูปแบบทั้งทางตรงและทางอ้อม เชื่อว่า ทัศนคติที่ดี จะทำให้พฤติกรรมดีส่งผลให้บุคคลมีสุขภาพดี ซึ่งต้องสืบเนื่องมาจากบุคคลนั้นมีความรู้และทัศนคติที่ดี ที่จะช่วยนำความรู้ไปใช้หรืออาจสรุปได้ว่า ความรู้ ทัศนคติ พฤติกรรม มีผลต่อเนื่องกัน เช่น ทัศนคติมีผลต่อพฤติกรรม และพฤติกรรมมีผลมาจากทัศนคติ ซึ่งทั้งหมดจะเป็นพื้นฐานมาจากความรู้ (ประภาเพ็ญ สุวรรณ, 2526) ซึ่งสอดคล้องกับความคิดของ ซิมบราโด และคณะ (Zimbardo, et. al., 1977) ที่กล่าวว่า ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรม มีความเกี่ยวข้องกันในหลาย ๆ รูปแบบ ทัศนคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดจะเป็นเช่นไรนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับความรู้ของบุคคลนั้น กล่าวคือ ถ้าบุคคลนั้นมีความรู้ ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ทัศนคติต่อสิ่งนั้นจะดีตามไปด้วย ซึ่งการมีทัศนคติที่ดีย่อมส่งผลให้เกิดการปฏิบัติที่ดีด้วย

ผู้วิจัยจึงได้นำตัวแปร ความรู้ ทัศนคติ มาศึกษาความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งเป็นประชากรกลุ่มหนึ่งที่เสี่ยงต่อการติดยาเสพติด โดยหวังว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจะมีความรู้ที่ถูกต้องมีทัศนคติที่ดี ในการป้องกันยาเสพติด ซึ่งจะส่งผลให้เกิดพฤติกรรมที่ถูกต้องตามมา

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.6.1 งานวิจัยในประเทศ

ฝน แสงสิงห์แก้ว และคณะ (2518) ได้สำรวจ “นักเรียนไทยติดยาและศึกษาทัศนคติของนักเรียนที่มีต่อยาเสพติด” เพื่อเป็นแนวทางในการจัดโปรแกรมการศึกษาการป้องกันและรักษาการติดยาเสพติดให้นักเรียน กลุ่มที่ศึกษา เป็นนักเรียนจำนวน 1,506 คน เป็นชาย 1,141 คน เป็นหญิง 365 คน คัดเลือกมาจากโรงเรียนต่าง ๆ ในจังหวัดเชียงใหม่ นครราชสีมา และในกรุงเทพมหานคร เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ถึง 5 และนักเรียนในวิทยาลัยเทคนิคชั้นปีที่ 1 ถึงปีที่ 4 ในจังหวัดเชียงใหม่ และนครราชสีมา นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ถึง 5 ในเขตกรุงเทพมหานคร นักเรียนในกลุ่มตัวอย่างมีอายุ

ระหว่าง 13 - 25 ปี อายุเฉลี่ย 16.9 ปี เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม ซึ่งปรับปรุงจากแบบสอบถามที่คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผลการวิจัยที่น่าสนใจพบว่า

1. มีการใช้ยาเสพติดในหมู่นักเรียน ตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เป็นต้นไป และจำนวนผู้ใช้ยาเสพติดจะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ในอัตราปกติจนถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 แต่สำหรับนักเรียนอาชีวศึกษาวิทยาลัยเทคนิค การใช้ยาเสพติดเพิ่มสูงขึ้นได้จัดตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จนถึงชั้นปีที่ 5

2. จากจำนวนนักเรียนทั้งหมด มีผู้เคยใช้ยาเสพติดร้อยละ 23 และร้อยละ 6 ยังคงใช้อยู่ ซึ่งในจำนวนผู้เคยใช้ยา ปรากฏว่า เป็นนักเรียนชายถึงร้อยละ 94 นอกนั้นเป็นนักเรียนหญิง ข้อนี้เป็นเครื่องชี้ว่า ในระยะนั้น ยาเสพติดยังไม่แพร่หลายไปสู่ นักเรียนหญิง

3. การใช้ยาจำพวกแอมเฟตามีน บามิบูเรท และยาหลอนประสาท พบมากในกลุ่มนักเรียนเทคนิค ส่วนนักเรียนมัธยมศึกษาพบน้อยมาก ส่วนฝิ่นพบน้อยรายมากในทั้ง 2 กลุ่ม สำหรับกัญชาเริ่มใช้กันตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 (ร้อยละ 14 เคยใช้) และปริมาณจะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จนถึงชั้นเทคนิคปีที่ 5 (ร้อยละ 50 เคยใช้)

4. การใช้ยาเสพติดของนักเรียน ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจของครอบครัว

5. นักเรียนที่ติดส่วนใหญ่ไม่เคยต้องโทษหรือกระทำผิดกฎหมาย

6. เมื่อมีปัญหาส่วนตัว กลุ่มที่ใช้ยาจะปรึกษาเพื่อนมากกว่าผู้อื่น

อัปสร เดียวตระกูลวัฒน์ (2521) ทำการศึกษา “ทัศนคติที่มีต่อยาเสพติดและพฤติวิสัยเชิงอัตนัยของนักศึกษาครู และสร้างแบบจำลองทำนายพฤติกรรมการเสพยาหรือ สุรา กัญชา ยากระตุ้น และเฮโรอีน” โดยใช้ทฤษฎีตั้งใจใฝ่พฤติกรรมของฟิชเบิน (Fishbein's behavioral Intention) ตลอดจนศึกษาถึงภูมิหลัง และประสบการณ์เกี่ยวกับการเสพยาเสพติดของ นักศึกษาที่เคยและไม่เคยเสพยาแต่ละชนิดตัวอย่างประชากรเป็นนักศึกษาระดับวิทยาลัย ในกรุงเทพมหานคร 2 แห่ง จำนวน 1,101 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบมาตราส่วนวัดทัศนคติ และพฤกษิวิสัยเชิงอัตนัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จากการวิจัยพบว่า

1. นักศึกษาที่เคยสูบบุหรี่ สุรา กัญชา และยากระตุ้น มีทัศนคติที่ดีต่อการเสพยาชนิดนั้น ๆ มากกว่านักศึกษาที่ไม่เคยเสพยา

2. นักศึกษาที่เคยสูบบุหรี่ สุรา กัญชา ยากระตุ้น และเฮโรอีน มีแนวโน้มที่จะทำตามความคาดหวัง หรือชักจูงจากบุคคลอื่น ๆ ได้ง่ายกว่านักศึกษาที่ไม่เคยเสพยา

3. ทักษะคิดและปฏิกิริยาเชิงอัตนัยร่วมกันทำนายพฤติกรรมการสูบบุหรี่ และดื่มสุรา ได้ด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ 0.5014 และ 0.1532 ตามลำดับ ทักษะคิดต่อการเสพยาเสพติดมีบทบาทในการทำนายพฤติกรรมการเสพยาเสพติดได้น้อยมาก

4. ประสบการณ์และภูมิหลังของนักศึกษาที่เคย และไม่เคยเสพยาเสพติดแต่ละชนิด มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ตัวอย่างเช่น ผู้ที่เคยสูบบุหรี่เป็นนักศึกษาชาย ถึงร้อยละ 86 ในขณะที่ไม่เคยสูบบุหรี่เป็นนักศึกษาหญิงถึงร้อยละ 82 เป็นต้น

5. ระดับการศึกษาของมารดามีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับพฤติกรรมการดื่มสุรา

6. นักศึกษาที่เคยเสพยาแต่ละชนิด มักมีเพื่อนสนิทที่เคยสูบบุหรี่ ดื่มสุรา สูบกัญชา เล่นการพนัน จำนำของ เสพย์เฮโรอีน และเสพยาฝิ่น มากน้อยตามชนิดของยาเสพติดที่เสพยา

รูจีร์ ภู่อาระ (2524) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ค่านิยมทางสังคมของเยาวชนเกี่ยวกับยาเสพติด เพื่อศึกษาค่านิยมทางสังคมของเยาวชนที่ไม่ติดยากับผู้ติดยา โดยใช้แบบสอบถาม และการสัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่างประชากรที่เป็นกลุ่มเยาวชน อายุระหว่าง 15 - 25 ปีทั่วประเทศจากผู้ติดยาเสพติดจำนวน 223 คน และจากกลุ่มผู้ไม่ติดยาเสพติดจำนวน 678 คน ผลการวิจัยพบว่า ผู้ไม่ติดยาเสพติดมีค่านิยมสูงกว่าพวกที่ติดยาในด้านคะแนนรวม ปรัชญา การปราบปรามยาเสพติด เศรษฐกิจ และการให้การศึกษา ส่วนค่านิยมด้านวิธีการรักษา ศาสนา และการคบเพื่อน เยาวชนทั้ง 2 กลุ่ม มีค่านิยมที่ไม่ต่างกัน

นีออน กลิ่นรัตน์ (2524) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ความเข้าใจในการป้องกันตนให้พ้นจากยาเสพติดให้โทษของนักศึกษาวิทยาลัยครูในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” เพื่อศึกษาการป้องกันตนให้พ้นจากยาเสพติด โดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างประชากรที่เป็นนักศึกษาในวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 8 แห่ง ประจำปีการศึกษา 2521 ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาร้อยละ 32.8 เคยถูกชักชวนให้ลองยาเสพติดเป็นชาวมกกว่าหญิงและแหล่งชักชวนมากที่สุด คือ เพื่อน และเห็นว่าคนมีโอกาสดที่จะติดยาเสพติดได้ถึงร้อยละ 35.2

ทวีวรรณ ลิระพันธ์ (2525) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ความรู้ ทักษะคิด และการปฏิบัติเกี่ยวกับสิ่งเสพติดให้โทษ ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในกรุงเทพมหานคร” เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับ ความรู้ ทักษะคิด และการปฏิบัติเกี่ยวกับสิ่งเสพติดให้โทษ โดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างประชากรที่เป็นนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในตำบล

สามแสนใน เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร จำนวน 569 คน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความรู้ในระดับปานกลาง ยกเว้น แอล.เอส.ดี. ซึ่งมีผู้ไม่มีความรู้ในเรื่องนี้เลย แหล่งข่าวสารที่ได้รับจากโรงเรียน หนังสือ สิ่งพิมพ์ เพื่อน นิทรรศการ วิทยุ โทรทัศน์ ตามลำดับกลุ่มตัวอย่างประมาณครึ่งหนึ่งเคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับการเล่นการพนัน สูบบุหรี่ และดื่มเหล้า ที่กระทำเป็นประจำไม่เกินร้อยละ 20 กลุ่มตัวอย่างคิดเป็นร้อยละ 92 เห็นด้วยกับโครงการหรือกิจกรรมการป้องกันสิ่งเสพติดในโรงเรียน แต่คิดเป็นร้อยละ 19.9 เท่านั้น ที่พร้อมจะเข้าร่วมกิจกรรม ส่วนที่เหลือเป็นเพียงผู้สนใจและรับผลประโยชน์จากโครงการเท่านั้น

ชาญ ชุ่มบุญชู (2526) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การป้องกันการติดยาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในทัศนะของผู้บริหาร” เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบทัศนะของผู้บริหาร โรงเรียนและครูมีต่อการป้องกันยาเสพติดในโรงเรียน ตามที่เป็นจริงและตามที่มุ่งหวัง โดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างประชากรที่เป็นผู้บริหารโรงเรียนและครูจำนวน 517 คน ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรครูมีทัศนะต่อการป้องกันที่เป็นจริงโดยมีคะแนนเฉลี่ยด้านการประเมินผลอยู่ในระดับต่ำ แต่ด้านการให้การศึกษา ด้านความร่วมมือและด้านกิจกรรมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนทัศนคติต่อการป้องกันที่มุ่งหวังมีคะแนนเฉลี่ยรวมด้านการศึกษา ด้านความร่วมมือ ด้านกิจกรรม และด้านการประเมินผล อยู่ในระดับสูง ผลการเปรียบเทียบทัศนะต่อการป้องกันที่มุ่งหวังพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีทัศนะต่อการป้องกันสูงกว่าทัศนะของครู

บุพา ชูสิทธิสกุล (2527) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจในการดื่มสุรากับพฤติกรรมการดื่มสุราของนักศึกษาวิทยาลัยพลศึกษา” เพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจในการดื่มสุรากับพฤติกรรมการดื่มสุรา การทำนายพฤติกรรมการดื่มสุราจากทัศนคติกับบรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิงและการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการดื่มสุรากับตัวแปรต่าง ๆ โดยใช้ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล (The Theory Of Reasoned Action) ของฟิชไบน์และเอจเซน โดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างประชากรที่เป็นนักศึกษาวิทยาลัยพลศึกษา ในภาคกลาง 5 แห่ง จำนวน 322 คน ผลการวิจัยพบว่า

1. ความตั้งใจในการดื่มสุรามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดื่มสุราของนักศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. ทัศนคติต่อการดื่มสุรา มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดื่มสุราอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. บรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิง มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดื่มสุรามี
นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ทศนคติต่อการดื่มสุรากับบรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิง สามารถเป็นตัวทำนาย
พฤติกรรมการดื่มสุราของนักศึกษาได้ โดยมีค่าประสิทธิภาพในการทำนายร้อยละ 24.05

5. พฤติกรรมการดื่มสุราของนักศึกษามีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
กับระดับชั้นการศึกษา พฤติกรรมการดื่มสุราของกลุ่มเพื่อนสนิท และพฤติกรรมการดื่มสุรา
ก่อนเข้าศึกษา

6. พฤติกรรมการดื่มสุราของนักศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับผลการศึกษารายได้ที่ได้
รับขณะศึกษา ลักษณะที่พักอาศัยขณะศึกษา พฤติกรรมการดื่มสุราของบิดาและพฤติกรรมการ
ดื่มสุราของมารดา

ศรีสมบัติ บุญเมือง (2527) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับยาเสพติดที่มี
ผลต่อยาเสพติดของวัยรุ่น” เพื่อศึกษาถึงการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งเสพติดที่มีผลต่อการติดยา
เสพติดของวัยรุ่น และเพื่อศึกษาลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการติดยา
เสพติดของวัยรุ่น โดยการให้สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างประชากรที่เป็นกลุ่มวัยรุ่นที่ติดเฮโรอีน
จำนวน 3 กลุ่มจากโรงพยาบาลทหารเรือกรุงเทพ จำนวน 200 ราย ผลจากการวิจัยพบว่า
วัยรุ่นที่ติดเฮโรอีนที่มีอายุเริ่มเสพย์ต่ำกว่า 19 ปี ส่วนใหญ่ได้รู้จักเฮโรอีนจากเพื่อนมากที่สุด
ในขณะที่วัยรุ่นที่มีอายุเริ่มเสพย์เฮโรอีนตั้งแต่ 19 ปี ส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลจากโรงเรียน
มากที่สุด และการรับรู้เกี่ยวกับเฮโรอีนจากเพื่อนจะมีผลต่อการเสพเฮโรอีนของวัยรุ่นมาก
ที่สุด รองลงมาได้แก่ การรับข้อมูลเกี่ยวกับเฮโรอีน จากบิดามารดาหรือผู้ปกครอง
หนังสือพิมพ์ เอกสาร สิ่งตีพิมพ์ และญาติพี่น้องตามลำดับ นอกจากนี้ประสบการณ์ในการใช้
ยูนีออกดิน ประสบการณ์ในการถูกตำรวจจับ วัยที่เริ่มเสพเฮโรอีนและความรู้ความเข้าใจ
เกี่ยวกับเฮโรอีนว่า “การเสพเฮโรอีนบั่นทอนความเจริญก้าวหน้า” มีผลต่อการเสพเฮโรอีน
ของวัยรุ่นที่ติดเฮโรอีนเช่นกัน

จิราภรณ์ สุทธิสถานนท์ (2529) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การรับรู้เกี่ยวกับยาเสพติด
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาเขตการศึกษา 9” เพื่อ
เปรียบเทียบการรับรู้เกี่ยวกับยาเสพติดของนักเรียน โดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง
ประชากรที่เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 615 คน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่มี
เพศต่างกัน มีการรับรู้เกี่ยวกับยาเสพติดที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5

และนักเรียนที่มีความแตกต่างกันในด้านอื่น ๆ ได้แก่ ภูมิฐานะ จำนวนพี่น้องในครอบครัว จำนวนเพื่อนในกลุ่ม เพื่อนสนิท สภาพครอบครัว อาชีพของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง และรายได้ของครอบครัวมีความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดไม่แตกต่างกัน

โตกา ชูพิกุลชัย และคณะ (2529) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “วิธีการนำศาสนาเข้ามามีส่วนแก้ปัญหาเสพติด” เพื่อให้ได้รูปแบบ และความเป็นไปได้ในการนำศาสนาเข้ามาช่วยในการป้องกัน แก้ไขปัญหาและบำบัดรักษาผู้เสพยาเสพติด และเพื่อให้ทราบถึงประโยชน์และคุณค่าของวิธีการ หรือรูปแบบดังกล่าวที่แต่ละประเทศใช้อยู่ เพื่อการแก้ปัญหาเสพติดในประเทศไทยโดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างประชากรที่เป็นเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ประสบการณ์ทางด้านยาเสพติดทั้งภาครัฐบาลและเอกชนจากประเทศไทย มาเลเซีย และอินโดนีเซียประเทศละ 150 คน ผลการวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่เห็นด้วยในการนำหลักธรรมของศาสนาเข้ามาช่วยในการป้องกันยาเสพติด และเสนอแนะวิธีการนำหลักธรรมทางศาสนาเข้ามามีการใช้การปลูกฝังต่อสมาชิกในครอบครัว ปรับปรุงการสอนเกี่ยวกับศาสนา โน้มน้าวจิตใจให้สมาชิกในสังคมเห็นคุณค่าและประโยชน์ของการมีหลักธรรม จัดตั้งศูนย์เผยแพร่และให้ความรู้ธรรมะ รวมทั้งเพิ่มบทบาทของผู้นำทางศาสนาในแต่ละชุมชนให้มีการนำหลักธรรมของศาสนาบรรณรงค์ต่อต้านยาเสพติดให้มากยิ่งขึ้น

ในปี พ.ศ. 2530 สำนักวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ได้นำการวิจัยเรื่อง “พฤติกรรมและทัศนคติเกี่ยวกับสิ่งเสพติดของคนหนุ่มสาวไทย” เพื่อค้นหาสาเหตุสำคัญของการติดยาเสพติด แหล่งที่มา วิธีการได้มา วิธีการเสพยา ตลอดจนทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของคนหนุ่มสาวไทย โดยใช้การสัมภาษณ์ประกอบการสังเกตกับกลุ่มตัวอย่างประชากรที่เป็นผู้เสพติดในสถานบำบัดพิเศษและสถานบำบัดยาเสพติดที่มีอายุระหว่าง 15 - 40 ปี จำนวน 1,033 คน ผลการวิจัยพบว่า เหตุจูงใจที่ทำให้ติดยาเสพติดครั้งแรก ส่วนใหญ่เนื่องมาจากความอยากรทดลอง ยาที่เสพยาส่วนใหญ่เป็นเฮโรอีนและคิดเป็นร้อยละ 44 ซื้อมาจากแหล่งที่ระบุได้ชัดเจน และโดยเฉพาะค่าใช้จ่ายในการซื้อยาระหว่าง 1,000 - 5,000 บาท ซึ่งค่าใช้จ่ายดังกล่าวส่วนใหญ่ตอบว่าได้มาจากการประกอบอาชีพสุจริต รองลงมาได้มาจากงานที่ผิดกฎหมายและศีลธรรม และได้มาจากความช่วยเหลือของพ่อแม่ส่วนข่าวสารเกี่ยวกับยาเสพติดนั้น ได้รับทราบจากเพื่อนและเพื่อนบ้านมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ สื่อมวลชนและสมาชิกในครอบครัว

อำไพ สวัสดิ์พงษ์ (2533) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การดำเนินงานป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน” เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนอาชีวศึกษาโดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่เป็นครูผู้รับผิดชอบงานป้องกันยาเสพติด ในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน จำนวน 233 คน ผลการวิจัย พบว่า โรงเรียนมีการให้ความรู้เรื่องสิ่งเสพติด และในด้านการจัดกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนพัฒนาตนเองในระดับมาก ส่วนปัญหาในการดำเนินงาน มีปัญหาทุกด้าน

สงวน นิตยารัมภ์พงศ์ และคณะ (2535) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การคุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่ในสถานที่สาธารณะ” ภายใต้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ไม่สูบบุหรี่ พ.ศ. 2535 จำนวน 339 คน พบว่า ผู้ดำเนินการสถานที่สาธารณะส่วนใหญ่มีความรู้ ทักษะและพฤติกรรมเกี่ยวกับการคุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่อยู่ในระดับดี ปานกลาง และไม่มีความสัมพันธ์กับเพศ อายุ สถานภาพสมรส และระดับการศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมเกี่ยวกับการคุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่ การยอมรับต่อกฎหมายคุ้มครองสุขภาพผู้ไม่สูบบุหรี่ และความพร้อมในการจัดสถานที่ให้เป็นเขตสูบบุหรี่ หรือเขตปลอดบุหรี่ พบว่า มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกระหว่างความรู้กับทักษะ ทักษะกับพฤติกรรม และพฤติกรรมกับความพร้อมในการจัดเขตปลอดบุหรี่ แต่มีความสัมพันธ์ในเชิงลบ ระหว่างการยอมรับกฎหมายกับพฤติกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

รชนี พลแสน (2535) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ความรู้ ทักษะ และการปฏิบัติเกี่ยวกับสิ่งเสพติดให้โทษ ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ในสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล” เพื่อศึกษาความรู้ ทักษะ และการปฏิบัติเกี่ยวกับสิ่งเสพติดให้โทษ และเปรียบเทียบความรู้ ทักษะ เกี่ยวกับสิ่งเสพติดให้โทษ ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงในสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ตามตัวแปรเพศ และประเภทวิชาที่เรียน จำนวน 550 คน โดยใช้แบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า

1. นักศึกษามีความรู้เกี่ยวกับสิ่งเสพติดให้โทษผ่านเกณฑ์ นักศึกษาชายและนักศึกษาคหุญมีความรู้ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นักศึกษาทั้ง 5 ประเภทวิชาที่เรียน มีความรู้ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
2. นักศึกษามีทักษะเกี่ยวกับสิ่งเสพติดให้โทษอยู่ในเกณฑ์ดี โดยนักศึกษาคหุญมีทักษะดีกว่านักศึกษาคหุญ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และนักศึกษาทั้ง 5 ประเภท

วิชาที่เรียน มีทัศนคติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ พบว่า นักศึกษาในประเภทวิชาชีพช่างอุตสาหกรรมแตกต่างจากนักศึกษาประเภทวิชาศิลปกรรม นักศึกษาประเภทวิชาพาณิชยกรรมและบริหารธุรกิจ และนักศึกษาประเภททหกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. นักศึกษามีการปฏิบัติเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมให้โทษพอใช้

จนิษฐา ชรรณเนียม (2535) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติตนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ต่อ พ.ร.บ. ความคุ้มครองผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2535 และ พ.ร.บ. คุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่ พ.ศ. 2535 ในเขตกรุงเทพมหานคร” เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างและความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนทัศนคติเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะต่อการแก้ไข้ปัญหาในการบังคับใช้กฎหมาย กลุ่มตัวอย่างคือเยาวชนอายุระหว่าง 15 - 19 ปี ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 811 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีความรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติที่ศึกษา ถึงร้อยละ 71.99 แต่มีทัศนคติและการปฏิบัติที่อยู่ในระดับดี พฤติกรรมการสูบบุหรี่ของกลุ่มสูบและไม่สูบบุหรี่ พบว่า ไม่มีผลต่อความรู้และทัศนคติ แต่มีผลต่อการปฏิบัติ ในเรื่องทัศนคติเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะต่อการแก้ไข้ปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า สาเหตุส่วนมากมาจากประชาชนไม่รู้ และไม่เห็นความสำคัญของกฎหมายโดยเสนอแนะแนวทางแก้ไข้ปัญหาด้วยวิธีให้การศึกษาแก่ประชาชน

ธนวรรณ อาษารัฐ (2538) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ภูมิหลัง ความรู้ ทัศนคติ และการใช้สารเสพติดของผู้ติดยาเสพติดที่มารับการรักษา ณ โรงพยาบาลชลบุรี” เพื่อศึกษาความรู้ ทัศนคติ และการใช้สารเสพติดของผู้ติดยาเสพติดที่มารับการรักษา ณ โรงพยาบาลชลบุรี จำนวน 177 คน โดยใช้แบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า

1. ผู้ติดยาเสพติดส่วนใหญ่ ร้อยละ 93.22 เป็นเพศชาย
2. ผู้ติดยาเสพติดส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับสารเสพติดอยู่ในระดับดี
3. ผู้ติดยาเสพติดส่วนใหญ่มีทัศนคติทางลบเกี่ยวกับสารเสพติด

4. ระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลางกับความรู้เกี่ยวกับสารเสพติดของผู้ติดยาเสพติด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำกับทัศนคติเกี่ยวกับสารเสพติดของผู้ติดยาเสพติด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

5. การรับรู้สัมพันธภาพระหว่างบิดามารดาขณะเริ่มเสพยาเสพติดมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำกับทัศนคติเกี่ยวกับสารเสพติดของผู้ติดยาเสพติดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

6. การรับรู้สัมพันธภาพระหว่างสมาชิกในครอบครัวในปัจจุบัน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับระดับทัศนคติเกี่ยวกับสารเสพติดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

7. ความหนาแน่นของชุมชนที่อยู่อาศัย มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำกับความรู้เกี่ยวกับสารเสพติด และทัศนคติเกี่ยวกับสารเสพติดของผู้ติดยาเสพติดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

8. ลักษณะที่อยู่อาศัยของกลุ่มเพื่อน มีความสัมพันธ์ทางลบในระดับต่ำกับความรู้เกี่ยวกับสารเสพติดของผู้ติดยาเสพติดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2.6.2 งานวิจัยต่างประเทศ

พอลสัน (Paulson, 1971) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบทางด้านจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการใช้ยาเสพติดให้โทษของนักศึกษาในวิทยาลัยชุมชน โดยทำการสำรวจทัศนคติ สาเหตุ และพฤติกรรมในการใช้ยาเสพติดให้โทษ แรงจูงใจเกี่ยวกับความสำเร็จและล้มเหลวและการเห็นคุณค่าของตนเอง กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา จำนวน 164 คน อยู่ในวิทยาลัยชุมชนรัฐนิวยอร์ก เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า

1. นักศึกษาที่เคยใช้ยาเสพติดให้โทษมีถึงร้อยละ 38 และพบว่า มีถึงร้อยละ 70 ที่ยังคงใช้ยาเสพติดอยู่ขณะทำการสำรวจ
2. ร้อยละ 61 ของกลุ่มตัวอย่าง เริ่มสูบบุหรี่ตั้งแต่ศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษา
3. ร้อยละ 77 ของกลุ่มตัวอย่าง ระบุว่าเพื่อนเป็นแหล่งสำคัญที่ได้มาซึ่งยาเสพติด
4. ยาเสพติดที่ใช้กันมากที่สุด ได้แก่ ยาหลอนประสาท (Hallucinogen) แอมเฟตามีน (Amphetamine) บาร์บิทูเรต (Barbiturate)

สเปฟเวค (Spevak, 1974) ได้วิจัยเกี่ยวกับบุคลิกภาพ ทัศนคติ และพฤติกรรมของนักเรียนที่ติดยาและไม่ติดยาเสพติด โดยใช้กลุ่มตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษา และใช้เวลาในการวิจัยนานถึง 3 ปี ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ติดยาและไม่ติดยาเสพติดนั้น มีบุคลิกภาพ ทัศนคติ และพฤติกรรมแตกต่างกัน นักเรียนที่ติดยาเสพติดมีลักษณะของความเป็นผู้ใหญ่น้อยกว่าและจะมีแนวโน้มของการใช้ยาเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ยังพบว่า นักเรียนที่ติดยาส่วนใหญ่มีบิดามารดาที่สูบบุหรี่หรือดื่มสุรา

โจนส์ (Jones, 1974) ได้ทำการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบทัศนคติและความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดของนักเรียน โดยใช้กลุ่มตัวอย่างประชากรนักเรียนระดับมัธยมศึกษา 2 กลุ่ม ๆ ละ 60 คน กลุ่มหนึ่งนั้นได้เรียนโปรแกรมเรื่องยาเสพติดมาแล้ว ส่วนอีกกลุ่มหนึ่งยังไม่เคยเรียน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนทั้งสองกลุ่มมีความแตกต่างกันในด้านทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติด แต่มีความแตกต่างกันในด้านความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด และนักเรียนหญิงมีทัศนคติต่อต้านยาเสพติดมากกว่านักเรียนชาย นอกจากนี้ยังพบว่า นักเรียนที่มีบิดามารดาอยู่ด้วยกันนั้นมีทัศนคติต่อต้านยาเสพติดมากกว่านักเรียนที่มีบิดามารดาแยกกันอยู่

โรเนย์ (Roney, 1975) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบความรู้เรื่องยาเสพติด ทัศนคติ ที่มีต่อยาเสพติดและการใช้ยาเสพติด ระหว่างนักเรียนเกรด 12 ในโรงเรียนอันดับที่ 1 และอันดับที่ 2 และอันดับที่ 3 ในรัฐมอนทานาตะวันตก” (A Comparative Study of knowledge Attitudes Toward Drugs, and Use of Drugs Among Twelzth Grade Students in Class I, II and III School in Western Montana) เพื่อเปรียบเทียบความรู้เรื่องยาเสพติด ทัศนคติที่มีต่อยาเสพติดและการใช้ยาเสพติด โดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างประชากรนักเรียนเกรด 12 จากโรงเรียน ขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก จำนวน 3 โรงเรียน ละ 100 คน จำนวน 300 คน ผลการวิจัยพบว่า

1. การมีความรู้ไม่ได้ทำให้มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อยาเสพติด โดยคนที่มีความรู้ดีอาจติดยาเสพติดได้
2. การมีความรู้ไม่ได้ช่วยให้ติดยาเสพติดน้อยลง
3. นักเรียนที่มีทัศนคติดีจะหันไปใช้ยาเสพติดมาก
4. ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เรื่องยาเสพติดและทัศนคติได้รับอิทธิพลส่วนใหญ่จากการอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม
5. ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติการติดยาเสพติด และการใช้ยาเสพติด พบว่าได้รับอิทธิพลส่วนใหญ่มาจากการอยู่ร่วมกันของนักเรียนเพศเดียวกัน
6. ยาเสพติดที่ผิดกฎหมายมิใช่เหมือนกัน เมื่อนักเรียนอยู่เป็นกลุ่มเพศเดียวกัน โรงเรียนเดียวกัน และขนาดของโรงเรียนใกล้เคียงกัน

ไฟน์สไตน์ (Feinstein, 1978) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการใช้ยาเสพติดของนักศึกษา โดยใช้กลุ่มตัวอย่างประชากรเป็นนักศึกษาของมหาวิทยาลัยอิลลินอยส์ จำนวน 829 คน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า การใช้ยาของนักเรียนมีความสัมพันธ์

อย่างมีนัยสำคัญกับการใช้ยาของผู้ปกครอง กล่าวคือ ถ้าผู้ปกครองของนักศึกษาคนใดใช้ยาเสพติดชนิดใดแล้ว นักศึกษาคคนนั้นก็จะมีแนวโน้มที่จะใช้ยาเสพติดชนิดนั้นตามไปด้วย

สโตคเลย์ (Stokley, 1978) ได้ทำการวิจัยเพื่อประเมินผลการป้องกันยาเสพติด ซึ่งดำเนินการร่วมกันโดยโรงเรียนและชุมชนในรัฐแคลิฟอร์เนีย เครื่องมือที่ใช้คือแบบสัมภาษณ์และการสังเกตการณ์ โดยประเมินจากผลที่ได้รับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ผลการวิจัยพบว่า วัตถุประสงค์ที่บรรลุผลสำเร็จสูงสุด คือ การมีส่วนร่วมในการป้องกันยาเสพติดของนักเรียน และผลงานของครูแนะแนวประจำโรงเรียน ส่วนวัตถุประสงค์ที่ยังต้องได้รับการพัฒนา ได้แก่ การประสานสัมพันธ์กับชุมชน การมีส่วนร่วมในการวางแผนของนักเรียน และการจัดสรรเงินงบประมาณ

บราวน์ (Brown, 1979) ได้ศึกษาถึงความแตกต่างด้านทัศนคติของนักเรียนรัฐบาลต่อการเลือกใช้ยาเสพติด และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติต่อยาเสพติด และความรู้เรื่องยาเสพติด กลุ่มประชากรที่ศึกษาเป็นนักเรียนเกรด 5 ถึงเกรด 12 ในโรงเรียนประจำตำบลใกล้ๆ กับเมืองคอลาส รัฐเท็กซัส ได้ทำการวัดทัศนคติที่มีต่อบุหรี่ สุรา กัญชา แอล.เอส.ดี. เฮโรอีน และเมททีดิน โดยใช้สเกลการวัดทัศนคติแบบมาตรชี้เมตติก ดิฟเฟอเรนเชียล (Cementic Differential Scale) ประเมินคุณสมบัติจำนวน 12 คำ ใช้มาตร 4 ช่อง และใช้แบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด ใช้วิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนและหาสหสัมพันธ์แบบเพียร์สันโปรดักโมเมนต์ (Pearson's Product Moment Correlation) ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นมีทัศนคติที่คัดค้านบุหรี่มากกว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย แต่ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่างนักเรียนทั้งสองกลุ่มที่มีต่อกัญชา และ แอล.เอส.ดี. ส่วนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีทัศนคติที่คัดค้านกัญชาและแอล.เอส.ดี. ดีกว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สำหรับเฮโรอีนและเมททีดินนั้น พบว่าไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญในทัศนคติระหว่างชั้นต่าง ๆ แต่เมื่อเปรียบเทียบกันในแต่ละชั้นพบว่า นักเรียนมีแนวโน้มที่มีทัศนคติในทางลบต่อ แอล.เอส.ดี. เฮโรอีน และเมททีดิน มากกว่า บุหรี่และกัญชา

อะลามชahi (Alamshahi, 1985) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ของตนเองและทัศนคติต่อสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนของนักเรียนเกรด 6" (The Relationship Between Self-Concept and Attitude Toward School Environment of Selected Group of Sixth-Grade and Student) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ของ